

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

Articul. I. De Signi Natura, Divisione, & vi significativa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

DISPUTATIO I.

De Signo, Voce, Nomine, &
Verbo, de Termino Dialectico, ejusque
Affectationibus.

ARTICULUS I.

De Signi Natura, Divisione, & Vi
significativa.

447. **N**Ota. Loqui ad alterum nihil aliud est, juxta D. Thomam, *quàm mentis intimum conceptum alteri manifestare*; Cùm autem hoc in præfenti vitæ statu non nisi per signa quædam sensibilia fieri possit, quandoquidem anima nostra corpori sociata dependenter à sensibus operatur, hinc voces tanquam signa præcipua conceptuum manifestativa adhibemus. Hinc priusquàm de vocibus agamus, signi in genere naturam, divisionem, ejusque vim significativam indagare oportet.

448. *Dico I.* Signum in genere dicitur illud, quod potentiam cognoscitivam ducit in cognitionem alterius. Per $\tau\omicron$ *Potentiam cognoscitivam*: non intellectiva modò potentia, sed etiam sensitiva intelligitur, sive interna hæc fit, sive externa. Per hæc verba: *Ducit in cognitionem alterius*, indicatur, quòd signum duplicem dicat habitudinem: alteram ad potentiam cognoscitivam, ad rem significatam alteram. Ex hoc porrò sequitur, quòd signum sit nomen relativum; adeoque non sine improprietate aliquid dicatur

suū signum; cum nullum proprium relativum
 sit ad se, sed ad aliud. Adverte prætereà, quòd
 signum deducere in cognitionem alterius pos-
 sit vel *formaliter*, vel *objective*. *Formaliter* in
 cognitionem alterius illud ducit, quod tanquam
 forma denominans potentiam cognoscentem,
 ipsam in cognitionem alterius ducit *immediate*,
 i. e. quin ipsum signum *ut quod* cognoscatur: sic
 in cognitionem alterius ducunt *cognitiones*, *visio-
 nes* &c. *Objective* hoc præstat illud signum,
 quod priùs cognitum ducit in cognitionem al-
 terius. Per *ad Alterius* significatur, quòd res
 significata debeat esse distincta à signo; etli non
 requiratur distinctio realis adæquata, ut in plu-
 ribus signis patet. Hoc ipsum ad signi naturam
 requirere videtur S. Aug. qui *lib. 2. de Doct.
 Christ.* signum ita definit: *Est id, quod præter
 speciem, quam ingerit sensibus, aliquid aliud fa-
 cit in cognitionem venire.* Et *lib. de Ordine* ita ait:
*Signum est id, quod se ipsum sensui, & aliquid
 aliud animo repræsentat:* quæ definitiones bonæ
 quidem sunt, sed non universales; quandoqui-
 dem signis materialibus tantùm, & sensu ex-
 terno perceptibilibus conveniant.

449. *Dico 2.* Signum aliud est formale, aliud
 instrumentale. *Formale* illud dicitur, quod
 informando potentiam ducit in cognitionem al-
 terius, quin priùs cognoscatur *ut quod*. Talia
 signa sunt cognitiones. *Instrumentale* est, quod
 priùs cognitum in cognitionem alterius ducit.
 Sic *fumus* ducit in cognitionem ignis; *Hedera*
 in cognitionem vini venalis. Prætereà dividi-

tur in sensibile, & insensibile. *Sensibile* est, quod sensu percipitur. *Insensibile* est, quod sui speciem sensibus immediatè non ingerit. Porro aliud naturale dicitur, aliud ad placitum, sive arbitrarium, vel artificiale. *Naturale* est, quod ex natura sua cum re significata connexionem habet; ut *fumus cum igne, gemitus cum dolore* &c. *Signum ad placitum vocatur*, quod ex agentis intellectualis institutione expeditam, & completam significandi vim habet. Sic *Oliva denotat pacem, Iris diluvium non amplius futurum, Redimitus tempora lauro victorem.* &c. Signa ad placitum possunt esse vel practica, vel speculativa, sive theoria, *Practica* sunt, quæ rem significatam simul causant, sic *sacramenta novæ legis* causant gratiam sanctificantem, quam significant. *Speculativa* sunt, quæ non causant id, quod significant; ut *humanae voces.* Denique signum aliud est *Rememorativum*, quod ducit in cognitionem præteritorum; v. g. *Sacrificium Missæ* respectu passionis Dominicæ præteritæ. Aliud *Demonstrativum*, quod indicat rem præsentem; v. g. *Hedera* respectu vini venalis. Aliud *Prognosticum*, quod rem futuram significat. Sic *Manè rubens cælum venturos denotat imbres*; Econtrà *Nocte rubens cælum* erat *indicat esse serenum.*

450. Dico 3. Vis significativa signi in actu primo proximo, si *physicè* spectetur, est ipsa signi entitas habens connexionem cum re significata, quæ connexio si naturalis sit, erit vis significativa signi naturalis; si verò sit arbitra-

ria, five ex agentis intellectualis institutione oriatur, erit vis significativa signi ad placitum. v. g. Vis significativa *fumi*, est ipse fumus habens connexionem cum igne, ita, ut *Fumus* sit fundamentum, *Connexio* sit ratio fundandi, *Ignis* terminus. In signo autem ad placitum, v. g. in *Voce*, vis significativa est ipsa vox affecta volitione institutorum, sic, ut *Vox* sit fundamentum, *Volitio institutorum* ratio fundandi, & *Res significata* terminus. Si autem *metaphysicè* sumatur, tunc est habitudo aliqua resultans. Rationes horum desume ex *Disp. 5. Art. 5. de Relatione §. 2.* ac præcipuè ex n. 419. ubi diximus relationem physicè consistere in fundamento proximo connotante terminum.

451. *Obj.* Qui cognoscit signum, non semper cognoscit simul instituentis volitionem; ergo hæc non requiritur ad rationem signi ad placitum. *R. D. ant.* Qui cognoscit signum signatè, & secundum omnia tam inquam extrinseca constitutiva non cognoscit simul institutoris volitionem. *N.* Qui cognoscit signum exercitè tantum. *Subdist.* Non cognoscit volitionem exercitè, & implicitè. *N.* signatè & explicitè. *C.* *Si ais.* Etiam belluæ cognoscunt signa, & tamen non cognoscunt connexionem, five naturalis illa sit, five moralis ex agentis intellectualis instituto dependens; ergo. *R. D. ant.* cognoscunt signa ut signa, & formaliter talia *N.* cognoscunt signa, quæ signa, & materialiter talia. *C.* Nimirum bruta cognoscunt unum post alterum, non autem unum ex alio. *Si re-*

ponas. Canis intentato sibi minaciter baculo fugit; ergo cognoscit baculum ut signum verberum. *R. N. Conf.* Quod ostensione baculi certo modo factâ canis fugiat, hoc inde est; quod sæpius lautè, ac generosè baculo fuerit exceptus, hinc excitatis speciebus baculi, excitantur quoque species verberum, movèntque phantasiâ, & appetitum ad fugam baculi, utpote rei tergori suo inimicæ. *Si postules*: quodnam sit objectum instituentis vocem ut signum ad significandum? *R.* Objectum ejus est vis significativa in actu secundo, sive actualis significatio. *Si ais*. Significatio in actu primo est prius volita, quàm significatio in actu secundo; illa enim est hâc prior; ergo. *R. N. ant. Probat. D.* Est prior ordine executionis *C.* ordine intentionis. *N.* Finis, qui hîc est actus secundus, prius intenditur, quàm medium, quod hîc est actus primus; medium tamen in executione præcedit finem intentum.

452. *Reflexio I.* Affectiones signi sunt sequentes, nempe *certitudo*, *incertitudo*, *veritas*, *falsitas*, *probabilitas*. *Certum*, aut infallibile illud signum dicitur, quod ob infallibilem connexionem saltem naturalem cum significato nunquam fallit; tale est *respiratio* significans vitam animalis. *Incertain*, & *fallibile* illud dicitur, quod sæpius, vel æquè sæpè fallit, ac non fallit. Talia enumerat Martialis canendo:

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine luscus:

Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es.

Ve.

Verum nuncupatur, quando res ita se habet, ut signum illam significat. *Falsum*, quando res non ita se habet, ut significatur. *Probabile* dicimus illud, quod raro fallit. Tale est *rubens sub noctem caelum*, respectu secururæ serenitatis.

II. *Forma* signi ad placitum (de hoc enim potissimum hic agitur) est ordo moralis, quem habet ad rem significatam. Dixi *moralis*, quia ex libera electione, institutione, & acceptatione hominum significat. *Causa* hujus signi *efficiens* dicitur voluntas, electionem liberam, ac institutionem ponens. *Causa materialis* est ipsa res significans, & connexa cum re significata. *Causa finalis* est conservatio societatis, commercii-que humani. III. Ut signum ad placitum significativum sit in actu primo proximo, volitio institutoris sequentes habere debet condiciones: nempe ut sit sufficienter *declarata*, hominesque hanc institutoris voluntatem passim sciant; ut sit *acceptata* per consensum populi; ut voluntas & acceptatio *moraliter perseverent*, & non retractentur per volitionem contrariam, aut alio modo eisdem derogetur. IV. In unum signum plures ex his divisionibus coincidere possunt; sic sacramenta novæ legis sunt signa speculativa, rememorativa passionis, practica, & demonstrativa gratiæ, & insuper prognostica gloriæ.

ARTICULUS II.

De Vocibus, earumque significatione.

453. **N**ota. Quod voces humanæ inter signa, quæis mentis nostræ conceptus

fu-
rbe-
cer-
quod
exce-
itan-
han-
pote
nam
n ad
igni-
ifica-
prius
; illa
robat.
e in-
ecun-
quod
xecu-
it se-
veri-
falli-
allibi-
signi-
gnifi-
illud
lit, ac
endo:
umite
es.
Ve.

